

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Medicorum Orthodoxorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima-octava
mensis Novembris, anno Domini M, DCC. LXXXII.

M. ANTONIO-JOSEPHO-VICTORE LANDORMY-
LAUCOURT, Doctore Medico, Præfide.

An Sensus externi, Tactûs modificationes ?

I.

QUIDQUID in rerum naturâ existit, per sensus deſcimus. Organa quibus tactus corporum proprietates percipimus, varia pro vario ſensationum genere, ſorta ſunt nomina. Huc uſque plerique Phyſologiſtæ exiſtimârunt variam oriſ ſensationem à variâ partium conformatione & ſtructurâ. Sic ea eſt oculorum conformationis, ut quod à lumine refrangitur, ab iis percipiatur; ea papillarum oris & nervorum diſpoſitio, ut infinitæ triplicis regni naturæ productiones à guſtu diſtinguantur; ea narium ſtructura, ut emanationes corporum quamvis tam intèr ſe diverſæ, ab olfactu tamen aliæ ab aliis ſecernantur; ea demum aurium fabrica, ut tremulæ aëris percuffi undulationes, auditu excipiantur. At generatior & qui magis patet ſenſus, à quo alii veluti toridem modi eſſe videntur, tactus nuncupatur. Ille etenim non modò externè per totum corporis habitum, ſed & internè per omnes corporis cavitates, diſceminatur; ità ut nulla ſit pars, quæ pertangenſ do aut perſaſta ſensationem quandam pati nequeat. Ille ſenſus, dum alii quali ſopiti remanent, cuſtos vigilat. Vix vitales auras carpit inexperius infans, cum jam aëris novus hoſpes, per tactum experitur, quidquid illum ambit; illum quoque aliis ſenſibus extinctis debitem ac ultimum conſervare adhuc amat moriens ſenex. A tactu denique tanquam unico œconomiz animalis moderatore & conſervatore derivare mihi videntur alii ſenſus, ità ſi ſapores, verbi gratiâ, ſensationes exiſtent diverſæ ab odoribus, odores diverſas à ſonibus, & ſoni diverſas adhuc à radiis luminis; hoc tribuendum eſſe ducimus, variis tactûs modis. Sic tactus variè modificatus conſtituit ſonum, odorem, ſaporem etiamque radium viſualem, non ex parte oculi, ſed ex parte objecti quod lumen ad oculum reſſecit. Uno verbo, phyſicè ſentire ſub quolibet reſpectu, idem ſonat ac tangere aut tangi.

II.

APUD omnes conſtat nullam fieri poſſe ſensationem, quin priùs impreſſio quolibet exerceatur. Quis enim lumen, ſi radii luminis oculos non verberent ?

2

Quis sonos, si tremulæ aëris percussæ undulationes, aures non percutiant? Quis odores, si corporum emanationes, nares non titillent? Quis demùm sapes, si nerveas oris papillas non excitent, persentire possit? Harumce, variarum sensationum, cautela semper eadem est, tactus scilicet variè modificatus, idemque sensationis organum, cutis diversimodè, diversoque gradu percussa. Hanc proprietatem physicam quâ corporis animalis solida percipiunt impressiones variorum quibus ambiuntur & tanguntur corporum, sensibilitatis nomine insignitur. Hæc proprietas sensibus externis communis major tamen aut minor evadit pro ætate, temperamento atque organo. Nequicquàm adversantur Physiologistæ pro variis illis causis variam sensationem oriri. Sensibilitas ubique eadem est proprietas, idem est agendi modus, gradu tantùm differt. Absque tactu iners remanet, & in tactu duntaxat vivit. Cutis præstantissimum sensibilitatis organum, cunctis sensibus sentiendi facultatem impertitur. Illa membranam tympani atque omnem auris internæ fabricam; illa nares; oculos & oris varias partes induit; illa denique totum corpus & externè & internè vestit. Ità ut non modò omnes sensus, sed & omnes corporis partes per cutim sentiant. At ut magis elucescat illa veritas, hæc abs re erit pendere quâ ratione nascantur sensationes, diversosque subeant modos, in vario sensuum externorum organo.

I I I.

ETSI variam inducant sensationem varia sensuum organa, pro diversâ conformatione diversæque cutis sensibilitate, nullum tamen remanet dubium, per tactum omnes exerceri sensationes, quin etiam eodem prorsus modo in sensu quolibet aut absolvi aut annihilari. Etenim si vel remissius, vel ultrà modum intendatur sonus, in priorî casu nulla, & in altero ingratißima fit in aure sensatio. Si verò iusto ac debito moderamine recreantur aures, tunc & melos & harmoniæ illecebris demulcentur. Hinc patet vel voluptatem, vel dolorem, vel nullam sensationem nasci, prout majori vel minori gradu excitatur sensibilitas. Quod de auditu; similiter de aliis sensibus affirmari potest. Si enim odor nimium levis nares titillet, vel nulla, vel levissima oritur sensatio. Si emanatio quælibet nimis fragrans nares percutiat, tunc dolor; aut ingratißimus oritur sensus. Sic constat ex quibuscumque oleis *essentialibus*, quæ si nimis intensa ad nares adveniant, molestiam subito pariunt sensationem; si verò in aquâ explicentur, suavissimum odorem spargunt. Quale est oleum *essentiale* Rosarum, quod ut voluptate nares perfundat, necesse est ut in aquâ valdè evolvetur. Idem de gustu. Sapor sit gravissimus, palatum & os ingratiè & nonnunquam dolorificè afficiet; è contrâ dulcis & suavis si sit sapor, dulci & suavi sensu cunctas oris partes alliciet. Sit in exemplum acidum vitriolicum quod si ori nudum incautè committitur, urit & destruit partes cras quas tangit; at verò si in aquâ explicetur, acidulum multique jucundissimum offert potum. Denique si lumen debiliores aut vividiores radios spargit, aut nulla erit lux, aut nascetur in oculo dolor; si verò placido ac sereno fulgore nitet, tunc amœnam lucem contemplari amant oculi mollitè recreari. Omnes hos effectus ad tactum referri debere, quis negare possit? Similes & in tactu observantur, eodemque modo prorsus absolventur. Si corpus quodlibet nimis leve superficiem cutis allambit, nulla ferè aut saltem levissima fit pruritus sensatio; si inæquale & asperum cutim irritet, tunc doloris sensus; contrâ verò voluptatis illecebræ, si molle ac blandum cutim titillet. Imò, etiam nonne videmus aliquoties eadem causâ, eodem instanti, eodemque modo, omnes sensus simul excitari? Nemo est quin expectum habent se luminis absentiam aggrè pati, & in tenebris omnes sensus anxietate quâdam exagitari. Illa anxietas innotescit præsertim apud ægros, quorum incommoda decedente die recrudescunt & veniente mansuescunt. Haud rarò reperias alios homines qui

repentino quasi fulmine percussus, exanimis corrumpit aut convulsionibus agitur, si forte odorem inimicum spiraverint. Quis in hoc casu insinuari potest, externos sensus eodem modo ac eodem instanti ab odore insensu pertactos fuisse; & propter nimiam sensibilitatem quā pollent, fere extinctos? Sic de aliis sensibus dicendum, sapore gravissimo aut sono acutissimo quidam convulsionibus torquentur. Frustrā sympathiæ legibus illa phenomena evolvere tentaveris; cur calor, sonus, odor, sapor, necnon proprietates corporum tactiles, quibus recreantur quidam homines, aliis molestiam procreent? In omnibus profectò idem est systema nervosum quoad structuram. Illud ergo sympathiæ tribui non potest, sed potius tactui diversimodè modificato.

I V.

EX his colligere est nullam in œconomia animali cieri sensationem, nisi per sensibilitatem, hancque proprietatem exeri non posse, quin per tactum quilibet causā sive externā, sive internā excitetur. Certum est illam proprietatem præsertim vigere apud organa in quibus cutis exquisitissimo sensu prædita est. Hinc patet causam sensationum generalem & unicam esse, sensibilitatem nempe à tactu sollicitatam. Discrimen quod reperitur inter varios sensus à modificatione quādam tactus huc usque absconditā repetendum est. Hinc sapor, odor, calor, sonus atque tactiles corporum proprietates. Hinc sensationes diversæ quoad perceptionem, quamvis eadem sint quoad causam. Hinc demum variā sensuum exteriorum distinctio, quamvis unicus sit sensus, tactus scilicet vario modo varioque gradu modificatus.

V.

NEQUIQUAM objiciunt Physiologiæ naturam varios assignavisse usus cuilibet sensuum organo. Simplex est in suis operationibus natura, simplicioreque affectat agendi modum. Alii voluerunt diversam oriri sensationem pro tenuitate aut crassitie nervorum in singulo sensuum organo; alii verò numero, structurā ac dispositione nervorum diversos sensus explicant. At rationes quibus mentes suas confirmare nituntur illi auctores, nullius momenti esse mihi videtur. 1°. In finis constat experimentis non in ratione directā nervorum exquisitam esse sensibilitatem. Sunt etenim quedam corporis partes ubi magna eminet nervorum quantitas, quæ tamē eximiā sensibilitate non pollent; dīm è contrā aliæ repiuntur ubi pauci apparent nervorum ramuli quæ tamen præstantissimā sensibilitate gaudent; aliæ demum in statu naturali prorsus insensibiles, quæ fiunt in statu pathologico valdè sensibiles. 2°. Non magis ex structurā nervorum vari sensus sensibilitatisque gradus explicari possunt. Autopsi Anatomica docuit nullum omnino discrimen esse quoad structuram inter nervos gustus, visus, olfactus, auditus & tactus; imò affirmare ferè audeo nervum opticum, verbi gratiā, si fieri posset, translatum ad aures, sonos tunc referre, & vice versā nervum auditorium translatum ad oculos, colores & imagines resledere. 3°. Ex conformatione diversā organorum sensuum aliquid melius concludi posse crediderunt quidam Physici; sic ex fabricā auris variè contenti sonos, ex membranā pituitariā in cellulis ollis cribriformis diversimodè reflexā odores; ex dispositione & naturā humorum ac membranasum globi oculi colores; ex nerveis papillis salivæque in ore continuo stillante sapores; denique ex cutis structurā proprietates corporum tactiles percipi ac distingui posse affirmaverunt. Sed heu, quā à vero distant! nam quā ratione in eodem organo sensatio diversa? verbi gratiā odor diversus ab alio odore, sonus à sono, sapor à sapore, &c.? Attamen organi conformatio & apparatus in variis his sensationibus non mutatur; non ergo à partium conformatione & apparatu diversitas sensuum repeti debet, bene verò à gradu sensu-

tatis & à tactu variè modificato. Sensibilitas enim prout sit eximia, exquisitiorem ponit in organo perceptionem, tactusque vel nimium levis, vel nimium intensus, vel hoc, vel illo modo dispositus, variam exerit sensationem.

Ex his omnibus aliisque infinitis quæ hic collegisse vetant nostræ Thesīs limites, concludere posse ducimus, à diversâ sensibilitate diversâque tactus modificatione varios sensus esse repetendos. Sicque properamus ad conclusionem.

Ergò Sensus externi Tactûs modificationes.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

*M. Henricus-Hercules CHAM-
PAGE DUFRESNAY.*

M. Stephanus CROCHET.

*M. Josephus-Jacobus GAR-
DANE, Censor Regius,
& Regiæ Scientiarum Socie-
tatis Montpelienfis, necnon
Regiarum Academicarum Nan-
cæ & Massiliæ Socius.*

M. Petrus LASERVOLLE.

*M. Claudius-Ludovicus BER-
THOLLET, Regiæ Scientia-
rum Academicæ.*

*M. Joannes-Stanslaus MIT-
TIÉ, Regiæ Scientiarum
& Litterarum Nancæ Aca-
demiæ Socius, necnon Stan-
islav Primi, Poloniarum
Regis, olim Medicus ordina-
rius.*

*M. Paulus-Augustus-Olivarius
MAHON.*

M. Antonius MATHEI.

*M. Carolus-Ludovicus-Fran-
ciscus ANDRI.*

Proponebat Parisiis JOANNES-BAPTISTA-ADRIANUS ROZE DE L'EPINOT;
Senonensis, Doctor Medicus Remensis, necnon Saluberrimæ Facultatis
Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, Thesicos Autor. A. R. S. H. 1782.
AB OCTAVA AD MERIDIEM.